

Toshmatova Mahfuza Mahmudovna

Fargʻona viloyati Beshariq tumani

10-maktab texnologiya fani oʻqituvchisi

Annotatsiya. *Yangi texnologiyalarning paydo boʻlishi har doim turli sohalarda yangi kasblarning paydo boʻlishiga olib keladi. Har yili yaqin vaqtgacha faqat ilmiy-ommabop filmlarda koʻrish mumkin boʻlgan mutaxassislariga talab tobora ortib bormoqda. Mazkur maqolada kasblar haqida tushunchalar berilgan.*

Kalit soʻzlar: *nazariy bilimlar va amaliy koʻnikmalar, Kasblar boʻlimi, mutaxassis, mehnat faoliyati, mahorat, tajriba, mashgʻulot.*

KIRISH

Kasb — (lotincha: professio — rasmiy koʻrsatilgan mashgʻulot, ixtisoslik) — maxsus nazariy bilimlar va amaliy koʻnikmalar majmuiga ega tajribali shaxsning mehnat faoliyati turi hisoblanadi[1].

Kasb — kishining mehnat faoliyati, doimiy mashgʻuloti turi; muayyan ish turini malakali bajarishga imkon beradigan bilim, mahorat, tajribani talab etadi. Kasblar ichida mehnat faoliyatining eng tor sohasi bilan ajralib turadigan ixtisoslar bor (masalan, vrachlik kasbida xirurg , oftalmolog , dermatolog va boshqa). Kasb, odatda, shaxsning asosiy tirikchilik manbai hisoblanadi.

Kasblar ishlash sharoitiga koʻra bir necha guruhga boʻlinadi. Kasblar guruhlari:

1. Odardagi mikroiklimdagi mehnat
2. Harorat namlik keskin oʻzgarib turuvchi ochiq havoda ishlash bilan bogʻliq boʻlgan mehnat(mavsumiy ishchilar)
3. Odatdan tashqari mehnat. Yer osti suv osti, balandlik, havo qaynoq sexlar, odam salomatligiga zararli tasiri boʻlgan joylarda ishlash
4. Odamlar sogʻligi, hayoti uchun, jamoat boyliklari moddiy neʼmatlar uchun oshirilgan masʼuliyat bilan bogʻliq boʻlgan mehnat.

ASOSIY QISM

Inson hayotidagi eng muhim va maʼsuliyatli qadam bu-boʻlajak kasbini toʻgʻri tanlashdir. Kasb bu —ongli ravishda tanlangan yoʻl. Bunda qobiliyatlar va harakter hususiyatlar hisobga olinishi lozim. Yaxshi mutaxassis boʻlish uchun yetarli bilim va qobiliyatlarga ega boʻlish kerak. Toʻgʻri tanlangan kasb faqat insonning oʻzigagina emas jamiyatga ham foyda keltirishi kerak. Kasb soʻzining maʼnosi —insonlarning hunari, faoliyat turi va hayot kechirishlari uchun manba xizmatini oʻtaydigan mashgʻulotdir va bu mashgʻulot sevimli boʻlishi kerak, shunda inson hayotidan zavq olib yashaydi. Biron bir kasbga ega boʻlish uchun albatta uni ongli ravishda tanlash kerak. Demak inson, kasb-hunarni oʻz qiziqishi, orzu-istagi, maqsadi, jismoniy va aqliy imkoniyatlaridan

ham kelib chiqib tanlashi maqsadga muvofiqdir. Kasblar to'g'risida yetarli ma'lumotga ega bo'lmaslik, o'z imkoniyatlarini to'g'ri baholay olmaslik va o'z qobiliyatlarini amaliyotga tatbiq eta olmaslik kasb tanlashda qiyinchiliklar tug'diradi.

Har qanday ezgu maqsad birinchi qadamdan boshlanadi. Rejalashtirilgan qadamlar albatta maqsadlarga olib borishiga ishonch hosil qilish kerak. Dunyoda 40 mingdan ortiq kasb-hunarlar mavjud. Kasb tanlashda kasbiy qiziqishning ham o'ziga xos o'rnini bor. Kasbiy qiziqish –kishining kasblar olamiga, insonning mehnat faoliyatidagi muayyan mehnat turlariga, bir yoki bir nechta kasblarga qiziqishi kabi tushunchalarni anglatadi. Kasbiy qiziqish bevosita va bilvosita bo'lishi mumkin. To'g'ridan to'g'ri qiziqish –kasbning o'ziga xos tomonlari bilan belgilanadi. Masalan, obro'-e'tibor, daromad, professional shaxsning maqomi, kasbiy o'sish istiqbollari, martaba va boshqalar.

Kasblar bo'limi

1 Qo'l mehnatidan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan kasblar

2. Qo'lda boshqariladigan mashinalardan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan kasblar

3. Avtomatlashtirilgan apparatlardan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan kasblar

4. Ish bajarish vositalari, mehnat qurollari ko'proq talab qilinadigan kasblar

Kasb inson uchun zarur bo'lgan, bo'sh vaqtida shug'ullanadigan, Vatani uchun xizmat qiladigan ishdir. Kasblarni hamma ham egallay olmaydi. Kasb o'rganish uchun eng avvalo o'qish va bilim olish zarurdir. Bilim olish igna bilan quduq qazishdek gap. Agar insonda bilim bo'lmasa u o'zi istagan biror bir kasbni egallay olmaydi.

Hayotda kasblar shunchalik ko'pki, ular orasidan bittasini tanlash shunchalik qiyin. Shunga qaramasdan inson o'zi yoqtirgan, kasbli kishilarni kôrib shu kasbni yoqtirib qolib shu kasbni egallashga harakat qiladi.

Kasb qanchalik muvaffaqiyatli tanlansa, inson o'zini shunchalik baxtli his qiladi. Ammo har qanday muttaxassislikni egallash uchun yaxshi o'qish va tanlanga kasbga kôproq qiziqish kerak.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Kasb bu-hayot inson hayotidagi eng muhim va ma'suliyatli qadam bunda qobiliyatlar va karakter hususiyatlar hisobga olinishi lozim. Yaxshi mutaxassis bo'lish uchun yetarli bilim va qobiliyatlarga ega bo'lishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Muxayyoxon, U., & Xilolaxon, U. (2022). *KASB BU-HAYOT*. *Yosh Tadqiqotchi Jurnal*, 1(5), 327-333.
2. *O'zME. Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil*
3. <https://ktonanovenkogo.ru/voprosy-i-otvety/professiya-cto-ehto-takoe-kakie-byvayut-kakuyu-professiyu-vybrat.html>